

2.4.15 Kreslení grafů konkrétních funkcí II

Předpoklady: 020414

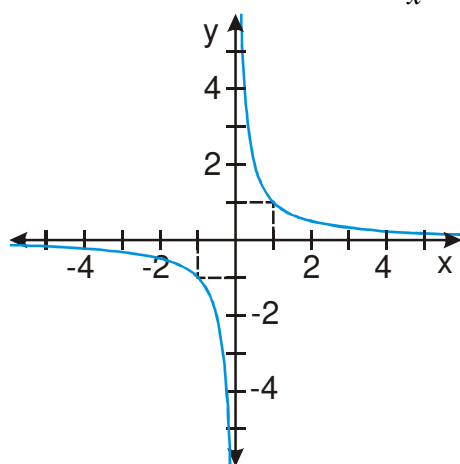
Shrnutí předchozích hodin:

Graf libovolné variace funkce $f(x)$ nakreslíme tak, že předpis funkce rozdělíme na jednotlivé kroky. Výpočty uvnitř závorky značí funkci (v případě funkce $y = 2f(|x|-1)$ jde o výraz $|x|-1$) se týkají hodnot proměnné x před dosazením do funkce a mění hodnoty na ose x . Podle těchto upravených hodnot pak nakreslíme graf funkce $f(x)$. Výpočty vně závorky značí funkci (v případě funkce $y = 2f(|x|-1)$ jde o násobení $f(|x|-1)$ dvěma) se týkají již nakresleného grafu funkce a různě ho mění (podle typu výpočtu).

Nic víc nepotřebujeme. Pamatovat si, co s grafem provádějí jednotlivé druhy výpočtu je nesmysl.

Protože nezáleží na základním obrázku funkce $f(x)$, můžeme metodu aplikovat na kreslení grafu libovolné funkce.

Př. 1: Na obrázku je graf funkce $y = \frac{1}{x}$.

Vyčti z grafu o funkci co nejvíce informací.

Funkce $y = \frac{1}{x}$:

- má hodnotu pro všechna reálná čísla kromě nuly,
- není ani shora ani zdola omezená,
- klesá v intervalu $(-\infty; 0)$ i v intervalu $(0; \infty)$,
- prochází bodem $[-1; -1]$ a bodem $[1; 1]$,
- pro x , které jdou k nekonečnu, se hodnoty blíží k nule (z kladných čísel),
- pro x , které jdou k minus nekonečnu, se hodnoty blíží k nule (ze záporných čísel),
- když se x blíží k nule z kladných čísel, hodnoty se blíží k nekonečnu,

- když se x blíží k nule ze záporných čísel, hodnoty se blíží k mínus nekonečnu,
- je lichá.

Osy x a y , ke kterým se graf přimyká se označují jako asymptoty. Pokud kreslíme graf v posunuté poloze, kreslíme nejdříve posunuté asymptoty, a teprve poté vlastní čáru grafu, která se k nim přimyká.

Př. 2: Nakresli graf funkce $y = \frac{1}{x-2} - 1$.

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = \frac{1}{x-2} - 1 = f(x-2) - 1$.

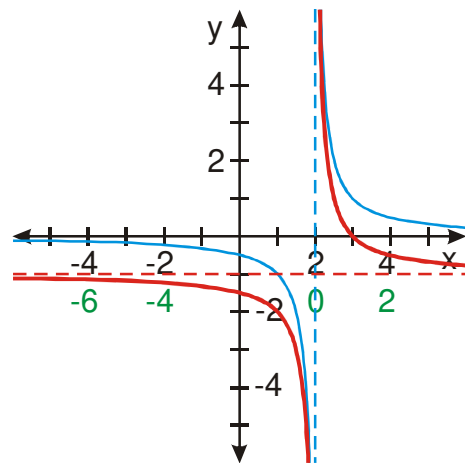
Zvolíme x .

Vypočteme $x-2$.

Nakreslíme funkci $y = f(x-2) = \frac{1}{x-2}$.

Nakreslíme funkci $y = f(x-2) - 1 = \frac{1}{x-2} - 1$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = \frac{1}{x}$.

Př. 3: Nakresli grafu funkce $y = -\frac{2}{x} + 1$.

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = -\frac{2}{x} + 1 = -2f(x) + 1$.

Zvolíme x .

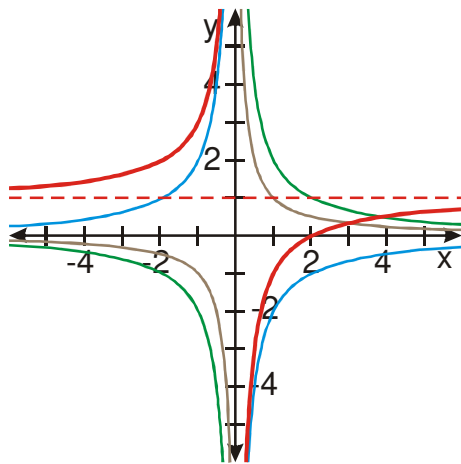
Nakreslíme funkci: $f(x)$.

Nakreslíme funkci: $y = 2f(x) = \frac{2}{x}$.

Nakreslíme funkci $y = -2f(x) = -\frac{2}{x}$.

Nakreslíme funkci $y = -2f(x) + 1 = -\frac{2}{x} + 1$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = \frac{1}{x}$.

Př. 4: Nakresli graf funkce $y = \left| \frac{1}{x+2} - 1 \right|$,

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = \left| \frac{1}{x+2} - 1 \right| = |f(x+2) - 1|$.

Zvolíme x .

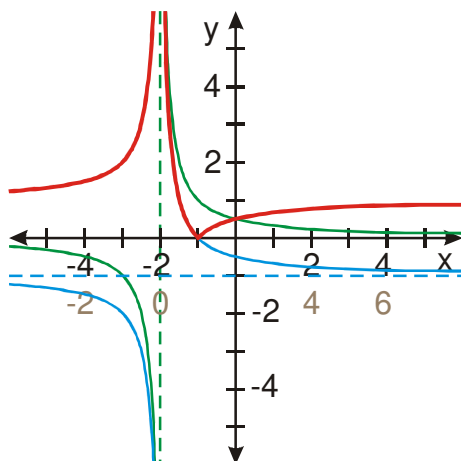
Vypočteme: $x+2$.

Nakreslíme funkci: $y = f(x+2) = \frac{1}{x+2}$.

Nakreslíme funkci $y = f(x+2) - 1 = \frac{1}{x+2} - 1$.

Nakreslíme funkci $y = |f(x+2) - 1| = \left| \frac{1}{x+2} - 1 \right|$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = \frac{1}{x}$.

Př. 5: Nakresli graf funkce $y = \left| \frac{1}{|x|-1} - 1 \right|$

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = \left| \frac{1}{|x|-1} - 1 \right| = |f(|x|-1) - 1|$.

Zvolíme x .

Vypočteme: $|x|$.

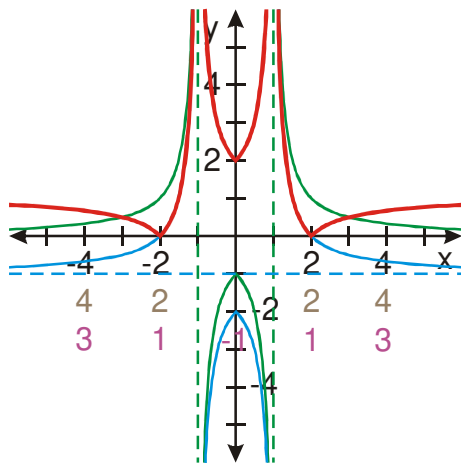
Vypočteme: $|x|-1$

Nakreslíme funkci: $y = f(|x|-1) = \frac{1}{|x|-1}$.

Nakreslíme funkci $y = f(|x|-1) - 1 = \frac{1}{|x|-1} - 1$.

Nakreslíme funkci $y = |f(|x|-1) - 1| = \left| \frac{1}{|x|-1} - 1 \right|$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = \frac{1}{x}$.

Jako příklad zkusíme $y = |x| = f(x) \Rightarrow$

- v zápisu místo obecného $f(\quad)$, píšeme konkrétní $|\quad|$
- v grafech místo nějakého obrázku, kreslíme konkrétní graf funkce $y = |x|$ ve tvaru písmena V.

Př. 6: Nakresli graf funkce $y = |x+2|-1$.

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = |x+2|-1 = f(x+2)-1$.

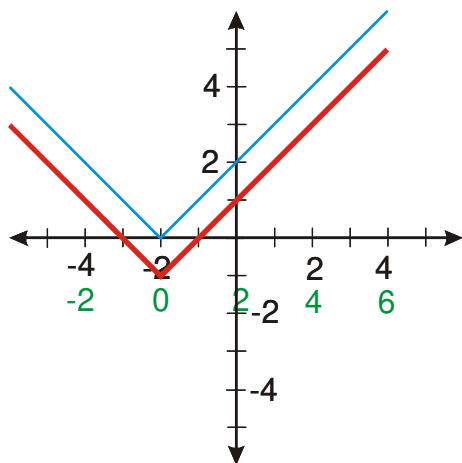
Zvolíme x .

Vypočteme $x+2$.

Nakreslíme funkci $y = f(x+2) = |x+2|$.

Nakreslíme funkci $y = f(x+2)-1 = |x+2|-1$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = |x|$.

Pedagogická poznámka: Většina studentů potřebuje pomoci zejména s přepisem z konkrétního zadání do zadání pomocí $f(x)$. Snažím se z toho nedělat vědu, opravdu jde jen o to, že rovné závorky absolutní hodnoty nahradíme normálními, před které napíšeme f .

Př. 7: Nakresli graf funkce $y = \frac{1}{2}|x-1|+1$.

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = \frac{1}{2}|x-1|+1 = \frac{1}{2}f(x-1)+1$.

Zvolíme x .

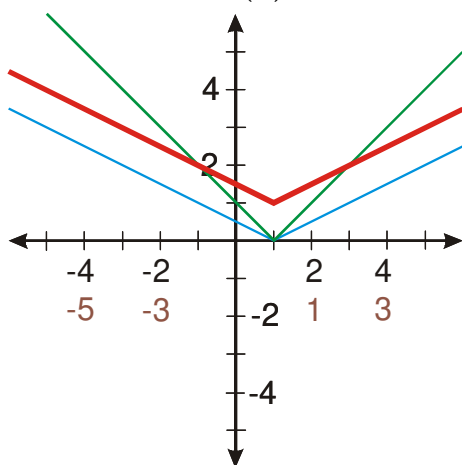
Vypočteme $x-1$.

Nakreslíme funkci: $y = f(x-1) = |x-1|$.

Nakreslíme funkci $y = \frac{1}{2}f(x-1) = \frac{1}{2}|x-1|$.

Nakreslíme funkci $y = \frac{1}{2}f(x-1)+1 = \frac{1}{2}|x-1|+1$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = |x|$.

Pedagogická poznámka: V tomto příkladě by již měli být všichni schopni přepsat konkrétní zadání na obecné samostatně.

Př. 8: Nakresli graf funkce $y = \left| \frac{1}{2}x - 1 \right| - 2$.

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = \left| \frac{1}{2}x - 1 \right| - 2 = f\left(\frac{1}{2}x - 1\right) - 2$

Zvolíme x .

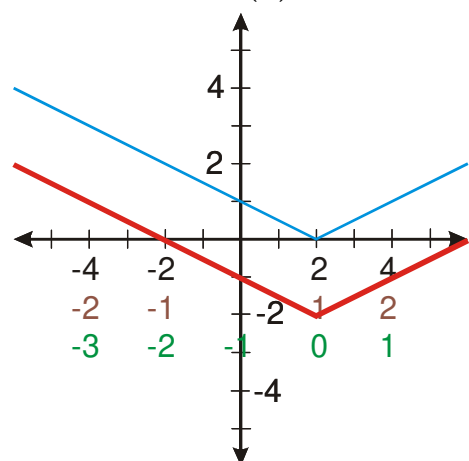
Vypočteme $\frac{1}{2}x$.

Vypočteme $\frac{1}{2}x - 1$.

Nakreslíme funkci $y = f\left(\frac{1}{2}x - 1\right) = \left| \frac{1}{2}x - 1 \right|$.

Nakreslíme funkci $y = f\left(\frac{1}{2}x - 1\right) - 2 = \left| \frac{1}{2}x - 1 \right| - 2$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = |x|$.

Pedagogická poznámka: V předchozím příkladu se objevuje poměrně dost chyb, které v naprosté většině pramení z příliš rychlého přepisování osy. Porovnáváme si výsledek s předchozím příkladem, pokud nakreslí špatně posunutý graf (s vrcholem pro $x = 1$) větší množství studentů, opět si připomínáme, že správné umístění vrcholu si můžeme zkontrolovat pomocí nulové hodnoty vnitřku absolutní hodnoty.

Př. 9: Předpis funkce $y = |2|x+1| - 2| - 1$ můžeme pomocí funkce $f(\ ) = | \ |$ přepsat dvěma způsoby. Najdi oba způsoby, sestroj s jejich pomocí graf a porovnej oba výsledky.

Předpis funkce $y = |2|x+1| - 2| - 1$ obsahuje dvě do sebe vnořené absolutní hodnoty.

Libovolnou z nich můžeme nahradit pomocí přepisu $f(\ ) = | \ | \Rightarrow$ dvě varianty:

- $y = y = |2|x+1| - 2| - 1 = |2f(x+1) - 2| - 1$,

- $y = y = |2|x+1|-2|-1 = f(2|x+1|-2) - 1$.

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = y = |2|x+1|-2|-1 = |2f(x+1)-2|-1$

Zvolíme x .

Vypočteme $x+1$.

Nakreslíme funkci $y = f(x+1) = |x+1|$.

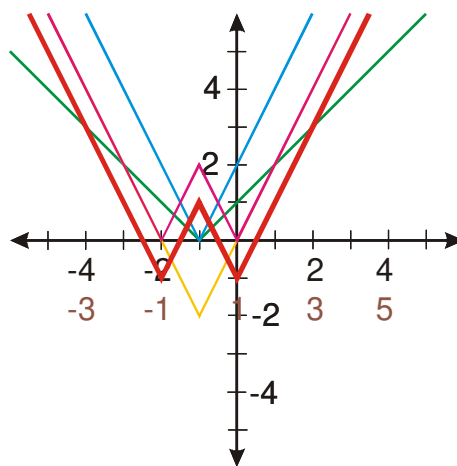
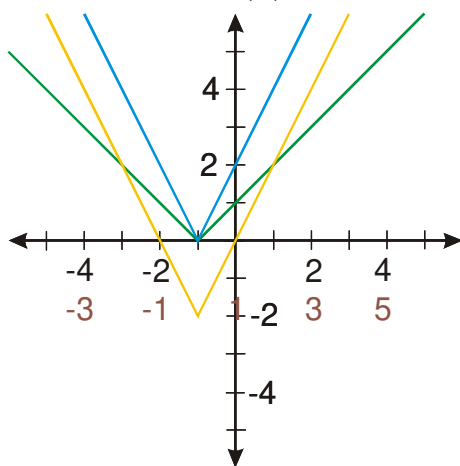
Nakreslíme funkci $y = 2f(x+1) = 2|x+1|$.

Nakreslíme funkci $y = 2f(x+1) - 2 = 2|x+1| - 2$.

Nakreslíme funkci $y = |2f(x+1) - 2| = |2|x+1| - 2|$.

Nakreslíme funkci $y = |2f(x+1) - 2| - 1 = |2|x+1| - 2| - 1$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = |x|$.

Přepíšeme pomocí zápisu $y = f(x)$: $y = y = |2|x+1|-2|-1 = f(2|x+1|-2) - 1$

Zvolíme x .

Vypočteme $x+1$.

Vypočteme $|x+1|$.

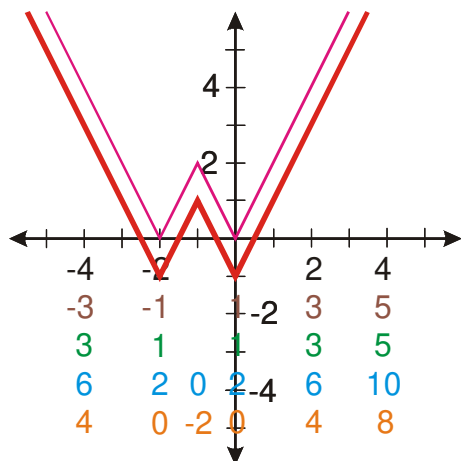
Vypočteme $2|x+1|$.

Vypočteme $2|x+1| - 2$.

Nakreslíme funkci $y = |2f(x+1) - 2| = |2|x+1| - 2|$.

Nakreslíme funkci $y = |2f(x+1) - 2| - 1 = |2|x+1| - 2| - 1$.

Jako funkci $y = f(x)$ použijeme $y = |x|$.

Oběma postupy jsme získali stejný výsledek.

Je zřejmé, že nakreslit graf jakékoliv další funkce pro nás v budoucnosti nebude problém.

Jaké další znalosti budeme potřebovat?

- úpravy rovnic
- úpravy nerovnic, obracení znaménka
- součinnové tvary
- úpravy výrazů, vytýkání
- orientace v grafech
- odstraňování absolutní hodnoty (ve funkcích, rovnicích i nerovnicích).

K těmto poznatkům pak schopnost experimentovat, pracovat postupně a držet si přehled, kontrolovat průběžně smysl vlastního počítání.

K těmto několika základním postupům už toho moc nepřidáme, ale dotáhneme to opravdu docela daleko.

Shrnutí: Náš postup pro kreslení funkcí je možné použít na libovolnou i „neznámou“ funkci.